

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

מ.מ.

עין משפט
גר מצוה

כג א מיי פ"ב מהל' בית
הבמיה הל' ז סמג
עשין קטג:
כד ב מיי שם הלכה יא:
כה ג מיי שם הלכה יב:

רבינו חננאל

תניא אמר ר' אליעזר בר'
צדוק לול קטן היה בין
כבש למזבח במעברו של
כבש, פרחי כהונה אחת
לשבעים שנה יורדין שם
ומלקטין משם יין קרוש
הדומה לעיגול דבילה
ושורפין אותו בקודש. שני
בקודש הסך.

שכל מוצה כו'. להכי אין כשר לעבודה שכל המוצה שאין לו קרן וכשר ויסוד וריבוע פסול לעבודה הכי גרסינן. קרן אכן אמה על אמה ברום אמה לכל קרן ויסוד דהיינו אמה כניסה ראשונה וריבוע שאינו מרובע אם חסר אחד מכל אלו פסול. וטעמא אמר רב הונא בשמיטת

קדשים (וזכיר סב.) כל מקום שנאמר המוצה לעבד דהכי משמע המוצה זהו המוצה העשוי כן והנך כזולתו כמיני המוצה על קרנות המוצה כאלכזרע במלואים (שמות כט) וכבש כמיני אל פני המוצה (ויקרא ו) והכבש הוא פניו של מוצה שהוא פתחו ועלייתו וזיסודו כמיני אל יסוד המוצה (שם ח) וזריבועו כמיני רבוע יהיה המוצה (שמות ט):

רבי יוסי זר יהודה אומר אף הסוכה. מעבדו ודרי נאמר זו המוצה ורצנן סבירא להו זהו הכיור והכי אמרינן בזמנים צפרק קדשי קדשים (שם):

סיפין. חלל שמתח המוצה כנגד מקום הנסכים: **חמוקי.** סמרי לשון חמק עזר (שיר ה) נסתר ונסכה ממני וכן עד מתי מתחמקין (ירמיה לא) סממרי ממני שאת זבחה ליקרב אלי על שמעלת בני חמוקי ירכין לשון

אומנוסו של הקב"ה גרסינן. ועליהם כרה דוד וכו' לא גרסינן ליה בתוספתא והכא נמי לא גרסינן ליה דמאן דאית ליה שכתאן לית ליה שמששת ימי בראשית נבראו: **ליודי.** הקב"ה שביטלו אני משוררו וזמקומו אני

לקבול על זאת: **שירת דודי לנרמו.** על כרמו: **כרם היה ליודי בקרן בן שמן.** בחרץ ישראל זוית השמינה מכל הארצות: **ויעוקוהו.** בנה להם עבדים צלורות מוקפות דלתים וצריח טבועת דמתרגמינן עיזקא (שמות כה): **ויסקלוהו.** כאלם המפנה אבנים מכרמו כלומר פינה האומות מפניהם שלא ישבו בצרעת פן יחטיו אותם: **ויעטוהו שורק.** נטעו גפנים משזבחות ולא זמורה אלא שרשין עלמן זה בית המקדש שהוא שורשן ועיקרן שמחצבט לפני המקום: **ויצן מגדל צחוקו זה מוצה.** העשוי כמגדל עוז: **וגם יקב חצב צו.** באתו מגדל. יקב הוא צור חפור וכן עד יקבי המלך (זכריה ז) בית שיחא דמלכא לשון שיח ומערה פושיין בלעז: **לול.** ארובה שהיא מלמעלה למטה: **בין כבש למוצה.** הכבש ארכו ל"ב ומשפע ועולה ט' אמות עד ששנה למוצה ולא היה ראשו מחובר למוצה אלא אויר מעט מפסיק ביניהם כדאמר בזבחים (דף קד.) ועשית עולותיך הבשר והדס מה דס זוריקה אף כשר זוריקה הא למדת אויר יש בין כבש למוצה ואותו אויר קרוי בין כבש למוצה ולול היה באתו אויר במעברו של כבש בשמונה אמות מערבית של כבש שהכבש רחבו ט"ז אמה ממורח למערב ואותו חלל שהנסכים יורדין לתוכו שהן נעשין צדדיות מערבית של מוצה ומוקף ארבע מחיכות עד קרקעיתו וקרקעיתו של רכפת שיש ואין היין נבלע שם וכל נכסי יין של כל השנה יורדין שם. והאי תנא לית ליה שהי שיתין יורדין עד תהום והכי אמרינן לקמן (ע"ב) דלית ליה ופליג אדרבנן: **פרחי כהונה.** ילדים כהנים: **יין קרוש.** שנעפש ונקרש: **ושורפין אוסו בקדושה.** במקום קדוש בעזרה ומתוך השיתין מושיאין אותו שלא יתמלחו השיתין מן הנסכין שכל קרבנות הצבור והיחיד טעונין נסכים חוץ מחטאת ואססס) ושורפין אותם שאסורין בהנאה דקדש הוא: **שנאמר בקדש הסך.** הקיש שריפה לניסוכו: מה

ייתבצרינהו אבנים שלמות אמר רחמנא נסרינהו פי' לעשות בלא פגימות לא תניף עליהם צרול כמיני וא"ת וליעבדו על ידי שמיר דבצית שני הוה שמיר כדמוכח במסכת סוטה צ"ב עגלה ערופה (דף מח.) דקאמר משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים משחרב בית המקדש בטל שמיר והיינו בית שני דאי בית ראשון ליעבדינהו משחרב בית המקדש בטלו אורים ותומים ושמיר דמשמתו נביאים הראשונים היה חורבן הבית כתיבא בגמ' משחרב בהמ"ק בטלו אורים ותומים והיינו בית ראשון דחמשה דברים חסר בית שני מביית ראשון כדאיתא ביומא (דף כה.) אלא בטל השמיר היינו לאחר בית שני וכן הא דקאמר רשב"ג התם משחרב בהמ"ק ניטל טעם הפירות מסתמא לאחר חורבן בית שני קאמר שחרב בימיו טעם דאשכחן בצית שני שהי פירות מתבצרכין בימיו שמעון בן שטח" ששעשין חטין ככליות של שור הגדול ועוד יש להביא ראיה דהוה שמיר בצית שני מעובדא דמלא בן נמינה דפ"ק דקידושין (דף קל.) ודפ"ב דע"ז (דף ג.) ושם שבקשו ממנו חכמי ישראל אבנים לאפוד ואבני אפוד צעו שמיר כדקאמר ר' נחמיה פ' עגלה ערופה (סוטה מח.) כדכתיב במלואותם ואפי' ר' יהודה דפליגי עליה ואמר שמיר שבו צנה שלמה את בהמ"ק מודה נמי לאבני אפוד צעו שמיר כדמוכח פ' מי שאלחו (גיטין סה.) ושם גבי צינן בהמ"ק שעשה שלמה דקאמרינן הכי נעבד איכא שמיר דאיתיי משה לאבני אפוד וההיא על כרחך רבי יהודה היא דלר' נחמיה לא הוה שמיר לבית המקדש ועובדא דדמא בן נמינה בצית שני הוה דקאמרינן התם לשנה נולדה לו פרה אדומה בעדרו ושצב פרות היו הראשונה שעשה משה שניה שעשה עזרא כדתנן במסכת פרה (פ"ג מ"ה) וכיון שהיה שמיר בצית שני כדפרישית אמאי גזוהו בית חשמונאי וי"ל שמיר אין עושה אותן שלמות שלא תחגור זה לפורן וא"ת א"כ היאך צנו את המוצה דלא אפשר לומר שהיה מתקן מצחוץ ומכניסו מצפנים דאפילו כי האי גוונא במוצה

שכל מוצה שאין לו לא כבש ולא קרן ולא יסוד ולא ריבוע פסול לעבודה רבי יוסי בר יהודה אומר אף הסוכה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שיתין מששת ימי בראשית נבראו שנאמר חמוקי ירכין כמו חלואים מעשה ידי אמן חמוקי ירכין אלו השיתין כמו חלואים בשמחוללין ויורדין עד התהום מעשה ידי אמן זו מעשה ידי אומנותו של הקב"ה תנא דבי ר' ישמעאל בראשית אל תיקרי בראשית אלא ברא שית תניא ר' יוסי אומר שיתין מחוללין ויורדין עד תהום שנאמר אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו כרם היה לידידי בקרן בן שמון ויעוקוהו ויסקלוהו ויעטוהו שורק ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו ויעטוהו שורק זה בית המקדש ויבן מגדל בתוכו זה מוצה וגם יקב חצב בו אלו השיתין תניא א"ר אלעזר בר צדוק לול קטן היה בין כבש למוצה במעברו של כבש ואחת לשבעים שנה פרחי כהונה יורדין לשם ומלקטין משם יין קרוש שדומה לעיגול דבילה ובאין ושורפין אותו בקדושה שנא' בקדש הסך נסך שכר לה' כשם

אסור כדתיבא במכילתא בסוף פרשת וישמע יתרו לא תבנה אתהן גוית זו אין אתה בונה גוית אצל אתה בונה גוית בהיכל ובקדש הקדשים ומה אני מקיים ומקצות והגרזן וכל כלי צרול לא נשמע בצית אבנים מוצה תוך וצר כן נגזוה ועבר והיינו יכולין לחלק בין קודם שהוקדשו אבנים למוצה דעודן חולין לאחר שהוקדשו אצל אין לרין דמשמע צ"ב איזהו מקומן (וזכיר גז.) שבו אותו באבנים החלוקות כגון חלוקי אבנים מן הנחל שצחול הים וצחול הים נבראו חלקות מששת ימי בראשית ומיהו קשה דגבי בית המקדש כמיני אבן שלמה מסע נבנה ואמר ר' יהודה דהוה שמיר לצדדית: **אל תיקרי בראשית אלא ברא שית.** האי תנא ור' יוחנן סברי מששת ימי בראשית נבראו אצל אידך תנא דרביש וגם יקב חצב לית ליה דמההוא קרא דריש מוצה ושיתין למוצה בידי אדם הוה וצמילתיה גרסינן ועליו כרה דוד ומיהו קשה דר' יוחנן דאמר יוחנן דהכא סבר מששת ימי בראשית נבראו דריש מעשה ידי אמן מעשה אומנותו של מקום ולקמן צפרק החליל (ג.) א"ר יוחנן בשעה שברה דוד שיתין קפא תהומא ושמה אמוראי נינהו ואלכיה דר' יוחנן: **וימעוהו שורק** זה בית המקדש ויבן מגדל בתוכו זה מוצה וגם יקב חצב בו א"ר השיתין. כך כחוב בכל הספרים וזה גרסת הקונט' אצל בתוספתא גרים ויבן מגדל בתוכו זה היכל וגם יקב חצב בו זה מוצה וקרי למוצה יקב לפי שמנסכין עליו את היין שמוציאין מן היקבים ומריבויא דגם דרשינן שיתין:

נתיבא אמר ר' אליעזר בר' צדוק לול קטן היה בין כבש למזבח במעברו של כבש, פרחי כהונה אחת לשבעים שנה יורדין שם ומלקטין משם יין קרוש הדומה לעיגול דבילה ושורפין אותו בקודש. שני בקודש הסך.

נסכים

תורה אור השלם

- מה יפד פעמך בנעלים בת נדיב חמוכי ירכין כמו חלואים מעשה ידי אמן: שיר השירים ז ב
- בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: בראשית א א
- אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו כרם היה לידידי בקרן בן שמון: ויעוקוהו ויסקלוהו ויעטוהו שורק ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו ויקו לעשות ענבים ויעש באשיהם: ישעיהו ה א-ב
- ונסכו רביעוהו ורין לכבש האחד בקדש הסך נסך שכר לה' במדבר כח ז

לענין רש"י

פושטיין (פושטיין.) גומה.